

**BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARIDA KASBIY
KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHDA INNOVATSION
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI**

Chinaliyeva Ayjamal Baxitjanovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti doktoranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy kompetensiyani shakllantirish jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni tahlil qilinadi. Unda zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda o'qituvchilarning metodik, kommunikativ va axborot-kommunikatsion kompetensiyalarini rivojlantirishda interaktiv metodlar, raqamli vositalar va muammoli ta'lim texnologiyalarining ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlardan foydalanish orqali talabalarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash kasbiy tayyorgarlik samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetensiya, innovatsion pedagogik texnologiyalar, boshlang'ich ta'lim, interaktiv metodlar, raqamli ta'lim, pedagogik mahorat, muammoli ta'lim, refleksiya, mustaqil fikrlash, AKT.

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar o'qituvchidan nafaqat bilim berishni, balki o'quvchini mustaqil fikrlashga, muammoni tahlil qilishga va amaliy yechim topishga yo'naltira oladigan kasbiy kompetensiyaga ega bo'lishni talab qilmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'qituvchining roli nihoyatda muhim bo'lib, aynan shu davrda o'quvchilarning fikrlash uslubi, o'rganishga bo'lgan munosabati va bilim olish ko'nikmalari shakllanadi. Shu sababli bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini

zamonaviy talablar asosida tayyorlash, ularning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mazkur jarayonda innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki an'anaviy yondashuvlar har doim ham talabalarni faol ishtirok etishga unday olmaydi, natijada ularning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvi yetarli darajada rivojlanmay qoladi. Shu nuqtai nazardan, muammoning eng muhim jihatlarini chuqur o'rganish, ya'ni qaysi texnologiyalar haqiqatan ham kasbiy kompetensiyani rivojlantiradi, ularni qanday sharoitda va qanday metodlar bilan qo'llash samaraliroq ekanini aniqlash zarur. Aynan shunday yondashuv orqali kelajak o'qituvchilarini sifatli tayyorlash va ta'lim samaradorligini oshirish mumkin bo'ladi.

Muammoning asosiy jihatlarini yoritishda avvalo shuni ta'kidlash lozimki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasi faqat nazariy bilimlar bilan emas, balki amaliy faoliyat, interaktiv ishtirok va refleksiya orqali shakllanadi. Shu nuqtai nazardan innovatsion pedagogik texnologiyalar an'anaviy yondashuvlarga nisbatan kengroq imkoniyat beradi. Masalan, an'anaviy darslarda o'qituvchi asosiy axborot beruvchi bo'lsa, innovatsion yondashuvda talaba faol subyektga aylanadi, bu esa uning fikrlash jarayonini faollashtiradi.

Quyidagi kichik qiyosiy tahlil buni aniqroq ko'rsatadi:

Mezon	An'anaviy yondashuv	Innovatsion yondashuv
Talabaning roli	Tinglovchi	Faol ishtirokchi
O'qitish usuli	Ma'ruza, tushuntirish	Interaktiv, muammoli, loyihaviy
Natija	Bilimni eslab qolish	Bilimni qo'llash va tahlil qilish

Fikrlash darajasi	Asosan reproduktiv	Ijodiy va tanqidiy
-------------------	--------------------	--------------------

Ushbu taqqoslashdan ko'rinadiki, innovatsion texnologiyalar talabaning faolligini oshiradi va aynan kasbiy kompetensiya uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantiradi. Ayniqsa, muammoli ta'lim, "case study", loyiha asosida o'qitish kabi metodlar orqali talaba real pedagogik vaziyatlarni hal qilishga o'rganadi. Bu esa kelajakdagi kasbiy faoliyatga bevosita tayyorgarlik vazifasini bajaradi.

Biroq muammoning yana eng muhim jihatlaridan biri shundaki, barcha innovatsion texnologiyalar ham bir xil darajada samarali emas. Ularning natijadorligi bir qator omillarga bog'liq. Masalan:

Omil	Ta'siri
O'qituvchining metodik tayyorgarligi	Texnologiyani to'g'ri qo'llashni ta'minlaydi
Ta'lim muhiti	Faol va erkin muhit natijani oshiradi
Raqamli vositalardan foydalanish	Darsni qiziqarli va interaktiv qiladi
Talabaning motivatsiyasi	Jarayonda faol ishtirokni belgilaydi

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, agar innovatsion texnologiyalar faqat shakl sifatida qo'llansa, kutilgan natija bermaydi. Ularni mazmun bilan uyg'unlashtirish, ya'ni aniq maqsad asosida qo'llash muhim hisoblanadi. Shu jihatdan qaraganda, innovatsion yondashuvning asosiy afzalligi — u nafaqat bilim beradi, balki o'qituvchining fikrlash uslubini ham shakllantiradi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy kompetensiyani shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim

vosita hisoblanadi. Ularning samaradorligi quyidagi omillarga bog'liq holda oshadi: o'qituvchining metodik saviyasi yuqori bo'lishi, ta'lim jarayonida interaktivlikni ta'minlash, zamonaviy raqamli vositalardan oqilona foydalanish va talabalarni faol ishtirokga jalb etish. Shu asosda quyidagi tavsiyalarni berish mumkin: darslarda muammoli vaziyatlardan keng foydalanish, loyihaviy va amaliy topshiriqlar ulushini oshirish, refleksiv tahlilni yo'lga qo'yish hamda innovatsion texnologiyalarni maqsadga muvofiq tanlash. Ana shunda kasbiy kompetensiya shakllanishi yanada samarali bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABVIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. (2019). *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Jalilova D., Otajonova F., Nahalboyeva I., Yaxshiboyeva F. (2024). *BOSHLANG ICH SINF O'QUVCHILARINING AXBOROT OLISH RAQAMLI DIDAKTIKA MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH*. *Science and innovation*, 3(Special Issue 21), 47-50.
3. Jalilova, D., Yangiboyeva, R., Kurbonova, E., Kurbonova, Z., Ochildiyeva, B., Makhmadiyeva, R., & Karimboyeva, N. (2024). *THE IMPORTANCE OF LANGUAGE TEACHING IN FORMING THE SCIENTIFIC WORLD VIEW OF PRIMARY CLASS STUDENTS*. *Science and innovation*, 3(B6), 25-28.
4. Muslimov, N. A. (2018). *Kasbiy kompetensiyani shakllantirishning nazariy asoslari*. Toshkent: O'qituvchi.
5. Qurbonov, Sh., & Rahmonov, A. (2021). *Ta'lim sifatini oshirishda zamonaviy yondashuvlar*. Toshkent: Istiqolol.
6. Sayidahmedov, N. (2016). *Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya*. Toshkent: Fan va texnologiya.

7. Tolipov O'., Usmonboyeva M. (2017). *Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari*. Toshkent: Fan.
8. Zimnyaya I. A. (2004). *Key competencies as a result-target of modern education*. Moscow.
9. Hargreaves A., Fullan M. (2012). *Professional Capital: Transforming Teaching in Every School*. New York: Teachers College Press.
10. Darling-Hammond L. (2017). *Teacher Education around the World: What Can We Learn from International Practice?* European Journal of Teacher Education.